

TITULO XII.

De las fiaduras que los omes fazen entre si, porque las promisiones, e los otros Pleytos, e las posturas que fazen, sean mejor guardadas.

Fiaduras fazen los omes entre si, porque las promisiones, e los pleytos que fazen, e las posturas, sean mejor guardadas. E por ende, pues que en el Titulo ante deste fablamos de las promisiones, queremos aqui dezir de las fiaduras, que fazen por razon de ellas. E mostraremos, que quiere dezir fiadura. E a que tiene pro. E quien la puede fazer. E por quien. E sobre que cosas. E en que manera deve ser fecha la fiadura. E que fuerza ha. E como se puede defatar. E despues desto diremas de todas las otras cosas, que los omes fazen vnos por otros, por su mandado, o sin el, de que nasce obligacion entre ellos, que es otra manera de fiadura.

LEY I.

Que quiere dezir fiadura, e a que tiene pro, e quien puede ser fiador, e quien non.

Fiador, (1) tanto quiere dezir, como ome que da su fe, (2) e promere a otro, de dar,

fram, de emptio. & vendi. (3) Fruus. Facit ad illud, quod notat Bar. in consil. 65. incipit, Petr. Nichole. quod qui dicit contractum simulatum, five agendo, five excipiendo, debet dicere precium, & causam simulationis, alias succumbet, quod intellige, si apponatur a parte, secundum Bald. & Saly. in leg. ad Anastasio, C. manda. (6) Prouado. Non enim presumitur, quod contractus sit simulatus, nisi probetur: ut hic, & in leg. sed si maritus in fin. ff. qui, & a quibus, & in cap. fin. de renuntia. lib. 6. L. quomodo cum gloss. C. si quis alie. vel sibi maxime, quando de contractu est confectum instrumentum, ut in leg. cum precibus, & ibi notatur, C. de probatio. & in auvent. de fide instrum. §. si vero moriantur, neque presumitur contractus usurarius: nisi probetur secundum Bal. in leg. rogasti, §. si tibi dederit, ff. si cert. per. & alleganti contractum simulatum incumbit onus probandi, ut in dictis iuris, & probatur in leg. patronus ff. de probatio. & poterit probari etiam per indicia, & argum. cap. cum in diocepsi de usuris, tradit Jason. in leg. in illa in fin. ff. de verb. oblig. & 26. presumptiones simulationis tradit Bar. Capol. in suo tract. de simul. contrac. & vid. Alexan. consil. 46. vol. 3. incipit, circa presentis consilii materiam.

TITULUS XII. DE FIDEJUSSORIBUS.

LEX I.

Fidejussor dicitur, qui se obligat dare, vel facere alteri debitoris mandato, vel rogatu: & hoc prodest creditori: quia tam principalis, quam fidejussor sunt ei obligati: & potest esse fidejussor ille, qui potest obligari: & qui possunt recipere promissiones. Hoc dicit.

(1) Fiador. Nomen fidejussoris generale est, ut continet etiam mandatarum, constitutorum, expromissorem, & sponsores; secundum Azo. C. eod. in summa, sed ista lex diffinit, prout in specie accipitur fidejussor: & de differentia, que est inter istos, vid. gloss. in auben. de fidejussor. collat. 2. in princ. super verb. fidejussorem.

(2) Que da su fe. Gratiam fidejussoris non obliuiscaris: dedit enim pro te animam suam, Ecclesia. 29. cap. vers. 2.

Vela Duceat
19. n. 18. pag.
173. et ducet
32. n. 27. pag.
390.

ouiesse recebido vñra, (3) entonce tenuto seria de pechar la pena el que fizo la promision, si non diessse aquello que auia prometido de dar. Otrosi dezimos, que todo pleyto, o postura, que sea fecha ante testigos, o por carta, por engaño de vñra, que non deve ser guardada. E esto seria, (4) como quando aquel que presta los dineros en verdad, toma por ellos algun heredamiento en peños, e faze muestra de fuera, que aquel que gelo da a peños, que gelo vende; faziendo ende fazer carta de vendida, porque pueda ganar los frutos, (5) e que nol sean demandados por vñra. E porer de dezimos, que tal engaño como este non deve valer, seyendo prouado, (6) tal pleyto que verdaderamente fuessse prestamo, e la carta de la vendida fuessse fecha por enfñta.

(3) Vñra. Habes hic expressum, quod poena adjecta dationi quantitatis non presumitur adjecta in fraudem usurariam, nisi qui poenam stipularis sit, solutus fuerit tenerari, & sic approbat ista lex opin. Innoc. in cap. suam, de poenis. & gloss. in leg. si poenam, ff. de usur. & in leg. utrum, in gloss. fin. ff. de peti. bare. & gloss. in cap. illo vos, de pign. in gloss. fin. & Archi. in cap. cum deuotissimam, 12. quest. 1. Bart. in L. cum stipulari sumus, ff. de verborum oblig. contrariam opinionem quod in hoc non fiat ista distinctio, sed indistincte videatur adjecta in fraudem usurarium, tenet gloss. in leg. Julianus, §. item Papianus, ff. de action. empti. & in dist. leg. cum allegas, Jacob. Butri in leg. pecunia, §. 1. ff. de usur. ubi & sequitur Floria. & idem tenet Joan. Andr. in addition. ad Specul. titul. de oblig. & solutio. §. ante omnia, vers. sequitur, idem Angel. Imo. Alex. in dic. §. alteri, ubi, & Jason. dicit huic opinioni esse adhaerendum Abb. etiam & Joan. de Imol. in dist. cap. dilecti, de arbitris. Cy. in dic. leg. cum allegas, Anon. de Pra. veteri inter consules. Alex. vol. 4. consil. 49. & sic ista videbatur de jure communi opin. communior, tene ergo menti istam leg. quæ approbit primam opinionem, quam tamen limita, nisi apponatur poena per dinumerationem mensuram, vel annorum, quia tunc esset usura, ut dicit Bar. per illum tex. in dic. leg. cum stipulari sumus, ff. eod. procedit igitur hæc lex, quando est una poena tamen. Intellige etiam, & limita, quod tunc poena adjecta obligationi quantitatis, videtur adjecta in fraudem usurarium, quando utrumque tam fors principalis, quam poena peti potest, vel poena excedit fortem: quia ut sit usura, requiritur, quod aliquod accedat forti, & ita est de mente Bald. in dic. leg. cum allegas in 1. oppo. si vero poena esset minor forte, & utrumque non posset peti (quod est regulariter, ut in leg. 34. & 35. supra. eod. & ibi dixi) tunc non est cur dicatur, quod sit usura: si de justitia integre promissionis appareat, ut etiam Bald. in dic. leg. cum allegas, col. pen. vers. deinde quæro de tali questione, & quid si poena adjectatur in ultimis voluntariis, vide etiam per Bald. in dic. leg. cum allegas, 9. & 10. oppo. & per Alex. in dic. §. alteri, col. 5.

(4) Seria. Ortum habuit à leg. emptione, cum ibi notatis per gloss. C. plus vale, quod agitur, & à cap. ad no-

dar, o de fazer alguna cosa, o por mandado, (3) o por ruego (4) de aquel que le mete en la fiadura. E tiene grand pro a aquel que la recibe, ca es porende mas seguro de aquello quel han a dar, o fazer: por que fincan amos a dos obligados, (5) tambien el fiador, como el debdor principal. E dezimos, que puede ser fiador, todo ome que puede fazer promision, para fincar obligado por ella. Otrosi pueden recibir fiadores, todos aquellos que pueden recebir promisiones, (6) así como dizen en el Titulo ante deste, que fabla de las promisiones.

LEY II.

Quales non pueden ser fiadores.

Omes señalados son, que maguer pueden fazer promisiones por si, que non pueden ser fiadores por otri. Así como los Caualleros (1) de la mesnada del Rey, que reciben soldada del Rey, e bien fecho del. Ca estos atales non deuen recebir los omes por fiadores, porque non se embargue el seruicio que han de fazer al Rey. Otrosi, porque los omes non podrian auer derecho dellos tambien, nin tanto ligeramente, como de los otros. E señaladamente defiende la ley, (2) que los Caualleros non pueden ser fiadores, por aquellos

Leyes
2. 7. 4.
tit. 16.
lib. 5.
Recop.

que arriendan, o tienen en fiadad, los almoraxarifagos, e las rentas del Rey, e los otros derechos del Rey. Esti mismo dezimos de los Obispos, (3) e de los Clerigos reglares, (4) e de los Religiosos. (5) Ca podria ser, que por razon de la fiadura le embargaria el seruicio que han de fazer a Dios; e viene daño ende a la Eglefia. E aun dezimos, que ningun fierno non puede entrar fiador por otri. Fuera cae, si obiesse pegujar apartado, quel ouiesse dado su señor. Ca entonce, por las cosas que pertenecian al pegujar, bien podria entrar fiador por otri. Otrosi dezimos, que muger ninguna non puede entrar fiador por otri. Ca non seria cosa aguiada, que las mugeres andouieshen en pleyto, por fiaduras que fizieshen, auiendo allegar a logares do se ayuntan muchos omes, a viar cosas que fuessen contra castidad, o contra buenas costumbres, que las mugeres deuen guardar.

Ley 7.
tit. 3.
lib. 5.
Recop.
Ley 27.
tit. 11.
lib. 9.
Recop.

LEY III.

Por quales razones pueden las mugeres ser fiadores por otri.

Muger, deximos en la ley ante desta, que non puede entrar fiador por otri. Pero razones y a, por que lo podria fazer. La primera es, quando fiasse alguno por razon de liber-

Ley 7.
tit. 3.
lib. 5.
Recop.

part. & sic ex rationibus hujus prohibitionis hac L. expressis colligitur, quod non tenebit istorum fidejussor, & si renuntiet huic privilegio, cuius contrarium voluit Azo. C. eod. in summa, vers. fidejubeere possunt.

(2) La ley. Sed quod lex? Nam lex militis, C. locati loquitur generaliter, & non ponit istud in specie, forte hoc dicit, propter leg. 1. C. quibus ad conductionem pradiorum fiscali accede non licet, lib. 11.

(3) De los obispos. Quod Episcopi non fidejubeant, habetur hic, & in cap. te quidem, 11. quest. 1. & in leg. 6. tit. 18. lib. 3. foro LL. gloss. tamen in dic. cap. te quidem, non loquens specialiter in Episcopo: sed in Clericis generaliter dicit, quod si de facto fidejusserint, tenet fidejussor, & idem voluit Montal. in gloss. dic. L. fori, loquens in Episcopo. Mihi tamen videtur, quod ista lex in hoc equiparare voluit Episcopos, Militibus, & Religiosis: ideo sicut fidejussio militis in casu hujus leg. non teneret, ut hic innuitur, cum dicit, non pueant, & probari videtur in dic. leg. milites, & in leg. fin. C. loca. & idem est in religiosis, ut in cap. quod quibusdam de fidejussio. Et sic aperte lex ista vult, quod fidejussio Episcopi non teneat: Episcopi namque sunt in statu magnæ perfectionis: cum successerint loco Apostolorum, ut in cap. in novo, 2. dist. in d. status perfectionis potius est, & esse debet in Episcopis, quam in aliis Religiosis, ut probare contendit etiam Joan. Lupi Decanus Segobien. in tractatu de matrim. fol. 3. col. 1. 2. & 3. Credo tamen, quod in practica seruaurent opin. gloss. in dic. cap. te quidem, & Montal. in dist. leg. fori, ut de bonis patrimonialibus, & redditibus Episcopatus, Episcopus obligaretur ex fidejussione.

(4) Clerigos reglares. Quasi secus velit esse in Clericis secularibus, ut in cap. 1. & cap. peruenit, & cap. constitutus, de fidejussio, ubi vide per Abb. & Docto. & in leg. 45. tit. 6. 1. part. Clerici tamen Ecclesie Collegiata, seu regulares non possunt fidejubeere, ut hic, & idem seruandum est de eis, quod de aliis Religiosis: ut est de mente Docto. & ibi Abb. 4. lect. in cap. 2. de fidejussio.

(5) Religiosos. Vide de his in cap. quod quibusdam, eod. tit.

LEX III.

Sunt casus, in quibus potest mulier fidejubeere, qui in hac lege specialiter nominantur. Hoc dicit.

(3) Mandado. Nam si sine mandato, vel rogatu potius dicitur sponso, quam fidejussor: licet & huic competat actio mandati, ut in leg. si pro te, ff. manda. & notat gloss. in dic. auben. de fidejussor. in princip. super verb. fidejussorem: sed quid si promisi fidejubeere pro te, an teneat me obligare sine te? Bald. dicit, quod non in leg. sancimus, C. de verb. signific. quom non teneo me constituere principalem, allegat. L. tribus, ff. de usufruct. earum rerum, quæ usu consu. & qui habet mandatum de fidejubeendo, videtur etiam habere mandatum de solvendo, L. indebitam, & ibi Bart. ff. de condi. indebi. Bald. post gloss. in leg. si pro ea, C. manda. vers. tu dic, quod mandatum, gloss. & Docto. in cap. fin. de fidejussor. & an dicatur fidejussor, qui promisit solvere nomine Titi? Vide Bart. in leg. si ita stipulatus, §. possum utiliter, ff. de verb. oblig.

(4) Ruego. Licet enim pecuniam pro fidejussione posset recipere, L. hoc jure, §. labeo, ff. de dona. ubi Bart. Bald. in leg. antique, C. ad Velleya. per text. ibi L. remanerandi, §. fin. ff. manda. L. 3. ibi, la quinta, infra eod. oriuntur namque incommoda ex fidejussione.

(5) Amor a dos obligados. Est enim accessoria obligatio fidejussoria, ut in leg. bi qui, ff. eod. & idem in constitutore mandatore, ut dicit gloss. in leg. alienam, C. eod. & adde ad istam leg. §. fin. infra. de replica.

(6) De las promisiones. Ut supra tit. 1. L. 4.

LEX II.

Sunt quidam, qui fidejubeere non possunt: ut miles qui est in Regis seruitio, qui reditus habet a Rege, ne ab ejus seruitio auocetur: & quia cum eo non potest ita facilliter aduersarius iustitiam consequi. Item nec Episcopus, vel Clericus secularis, aut Religiosus, nec seruus, nisi peculium habeat: & tunc pro peculio potest: nec mulier, nec cæui vitorum fe immisceat, &c. Hoc dicit.

(1) Caualleros. Adde L. milites, C. loca. & intellige de militibus qui sunt in expeditione, vel in seruitio Regis, ut in leg. 6. tit. 5. part. 3. & in leg. fin. vers. jubemus, C. loca. & tenet Alberi. in leg. militem, C. de procurato. & Spec. quem retuli in dic. leg. 6. & probat ista lex, infra dum dicit, que resciben soldada del Rey, & ibi, porque non se embargue, &c. & adde que dixi in leg. 49. tit. 5. eadem

bertad. (1) E esto seria, como si alguno quiesse afforzar su seruo por dineros, e le entrafse alguna muger fiador, por los dineros del aforamiento. La segunda es, si fiasse a otri pot razon de dote. (2) Esto seria, como si alguna muger entrafse fiador a algun ome, por darle (3) la dote que deua auer de la muger con quien caufasse. La tercera es, quando la muger fuesse sabidora, (4) e cierta, que non podia, nin de-

uia entrar fiador; (5) si despues (5) lo fiziesse, renunciando, (6) de su grado, e desamparando el derecho que la ley les otorgo a las mugeres en esta razon. La quarta razon es, si alguna muger entra fiador por otri, e durasse en la fiadura fasta dos años; e dende adelante, diesse peños aquel a quien entro fiador, o le fiziesse carta de nueuo, en que renouasse (7) otra vez la fiadura. Ca entonce deue ome asmar, (8) que el

Non ne leges
omnes scire
debent milie
rei, ex potum
mun, que ad
ipias conce
munt?

(1) Por razon de libertad. Adde L. penul. C. ad Velleia. & idem videtur dicendum, si mulier intercedat pro alia pia causa: cum valeat argumentum de libertate ad piam causam, vel e contra. Bart. in leg. si unus, C. de testa. & in leg. proxime, ff. de his, qui in testamento delentur. Jafon. in leg. ejus quo, versic. placet, ff. si certum petat. Bald. in leg. si quis in suo, C. de fideicom. liberta. & in leg. 1. C. de remissio. pign. Imo a fortiori argui potest de libertate ad piam causam: quia libertas serui non est precise causa pia: cum non respiciat animam, juxta nota in leg. si quis Titio, ff. de lega. 1. & per Joann. de Plat. in leg. 1. colum. 2. C. de bonis vacan. libro 10. & quia etiam dos, & pia causa equiparantur. Bart. in leg. si cum annuum, ff. de annuis lega. Bald. in leg. sicut, C. de ad. & oblig. in fin. in contrarium tamen videtur text. in autb. cum de appell. cog. §. causas, colla. 8. ibi in sua cum voluntate fideiussio suscipi, & ibi ad masculos tantummodo liberos volumus pertinere cum gloss. ibi, & L. 4. ibi: Otrouo diximus, que leyendo el padre preso, & ibi: Ca a las mugeres defende el derecho que non puedan fiar a otri, nam ibi opus pium erat redimere a carceribus, presertim patrem captum pro debito, vel maleficio, ut notat gloss. in cap. Sacrorum 12. quest. 2. Bald. in autb. similiter, C. ad L. Falci. & in leg. illud, C. de Sacros. Eccle. & per Abb. in cap. quauvis, ff. sola. matris.

(2) De dote. Adde L. fin. C. ad Velleia. & clarius probat hoc ista lex, quam illa: ut hoc perpendit ibi Paul. de Castr. dicens, quod illa lex loquitur, quando mulier promisit principaliter, gloss. tamen, & Docto. ibi intelligunt illum text. etiam quando accessorie ad aliam obligationem promittebat, & sequitur hoc ista lex.

(3) Darle. Idem dicendum & a fortiori, si intercedat pro dote restituenda: eo casu in quo potest accedere fideiussor, secundum Bald. novell. in tradi. de dote, part. 6. in 12. privilegio: quod dicit esse notandum, & magni effectus: veluti, si mater, vel alius conjunctus mulieris promitteret de restituenda dote mulieri, quo casu non habet locum tit. ne fideiussor. dotium dentur, nam talis mater non iuvabitur Velleiano, ut ibi per eum, quem etiam vide in 57. privilegio ejusdem partis volentem, quod neque filiusfamilias recipens mutuum pro dote mulieris, iuuetur Macedoniano: quod nisi non omnino placet, cum non reperitur de iure cautum in Macedoniano, prout reperitur in Velleiano.

(4) Sabidora. Habes hic, quod ex simpliciter renuntiatione Velleiani, non presumitur mulierem certioratam de tali beneficio, prout requiritur ad hoc, ut valeat talis renuntiatio: & hoc tenet Azo. C. ad Velleia. in summa, colum. 2. & gloss. in leg. fin. §. penul. ff. ad Velleia. in verbo, non usuram, & in leg. sciendum, ff. de verbor. obliga. nam presumitur mulier ignorare jura, L. cum de indebito. §. penul. ff. de probat. L. 2. §. fin. ff. de iure sili. & renuntiatio non trahitur ad incognita, L. mater, ff. de inoffi. testamen. L. cum Aquiliana, ff. de translatio. Limita, & intellige, nisi intervenerit iuramentum, ut in cap. ex rescripto, de iurjuranda. Alexand. in dist. leg. sciendum, col. 7. item limita in casu L. si mulier, 2. C. ad Velleia. & ibi Bald. & an teneat notarii instrumento afferentis de certioratione, vide Alberi. in leg. omnes, C. de heredi. & per Alex. in dist. leg. sciendum, colum. 8. & concluditur, quod sic, quando notarius, sciret quid esset Velleianum.

(5) Si despues. Id est post certiorationem fideiussisset renuntiatio huic iuri.

(6) Renunciando. Approbat opinionem Azo. C. ad Velleia. in summa, & dicit esse communem opin. Jafon. in leg. si quis in conscribendo, col. 6. in fin. C. de passio. ubi & Decius numero 30. & tene menti: quia de iure communi non erat lex, que ita hoc diceret: imo secundum Docto. multos, de iure communi potius erat dicendum contrarium, ut attestatur Alberi. & Bart. in leg. fin. §. fin. ff. ad Velleian. & Ang. in leg. 1. C. eod. Bar. & Salicet. in leg. fin. C. eo. ad Velleianum. Abba. in cap. si diligenti, colum. 4. & 5. de foro competens. Decius ubi supra. Limita istam legem, nisi mulier fideiuberet pro marito, nam tunc non sufficeret ista renuntiatio, ut in autentica, si qua mulier. C. ad Velleia. Bart. in leg. fin. C. eod. Bald. in leg. 1. C. eo. quia tunc cum iplo iure non teneatur pro marito, non potest aliquid operari predicta renuntiatio: & habetur plene in leg. 61. in ordin. Taurinis, & beneficio dist. autben. si qua mulier, & dist. L. Taurinis, non potest renuntiare, nisi fiat cum iuramento promittendo non opponere de aliquo remedio, sibi a iure dato, secundum Paul. de Castr. in dist. autben. si qua mulier, ubi vide Bald. & tangit Jafon. in dist. leg. sciendum, colum. 10. ff. de verborum obligationibus. Item limita, nisi intercederet coram testibus, instrumentum non interveniente: nam & tunc renuntiatio nihil operaretur, ut in leg. antiqua, §. ne autem, C. ad Velleia. Bald. in dist. leg. 1. cum & tunc fideiussio sit nulla, neque dist. L. potest renuntiare secundum Bald. in dist. leg. antiqua in fine, nisi fiat cum iuramento, ut dixi, secundum Paul. de Castr. tradit etiam Bald. in leg. 1. C. ne uxor pro marito, cum tamen dispositio dist. L. antiqua, §. fin. non reperitur approbata isto iure partitarum, forte sufficeret renuntiatio, prout in hac lege dicitur, licet fiat sine iuramento, tutius tamen erit, quod in instrumento fiat fideiussio, & renuntietur cum iuramento modo quo dixi.

(7) Renouasse. Multum operatur reiteratio adus, ut hic, & in leg. si mulier, 2. C. ad Velleianum, ubi Bald. & vide late Ptzepo. in suo tractatu, de verbis geminatis, ubi multa cumulat, & alia que etiam cumulat Pala. Ruben. in repe. cap. per vestras, in rubrica mihi, colum. 74. & 75. & Jafon. in rubrica, ff. de verborum obligat. col. 4. & in leg. triticum in fin. eodem tit. & per Bald. in leg. nec damnosa, C. de preci. impera. offeren. Decium consil. 33. Bald. novell. in tradi. de dote, fol. 50. colum. 1. & per Felinum in capitul. de hoc de sumo. ubi voluit, quod ex confessioe extrajudiciali geminata possit quibus puniri, sicut si facta esset in iudicio: moveret ex doctrina Bart. in leg. cum scimus, C. de agrico. & censu libro 11. Bart. tamen loquitur in civilibus, & prout dicit idem Felin. in capit. olim da rescrip. colum. 4. in alio proposito non est bona equiparatio de confessione in civilibus ad confessionem in criminalibus, & ibi ponit triplicem instantiam, unde non est tutum, quod ipse dicit in dicto capitulo de hoc, prout perpendit Joan. Bernardus de Luco, nunc Episcopus Cataloguritanus in suis regulis, & fallentis in parte, confessus de crimine regula 86.

(8) Asmar. Et sic fundatur ista lex, & dist. leg. si mulier in ista presumptione. Ex quo patet, quod si alias apparet aliter se habere veritatem, non statetur huic presumptioni, & ideo si in prima intercessioe actum esset de ista renouatione fienda post biennium: tunc non patro-

el principal debdo sobre que fue la fiadura fecha, mas pertenesce a ella, que aquel por quien entra fiadora. La quinta razon es, si la muger recibiesse precio (9) por la fiadura que fiziesse. La sesta es, quando la muger le vistiesse vestiduras de varon (10) engañosamente, o fiziesse otro engaño qualquier, porque la rescibiesse alguno por fiador, cuidando que era varon. Ca el derecho que han las mugeres en razon de las fiaduras, non les fue otorgado para ayudarse del en el engaño; (11) mas por la simplicidad, e por la flaqueza que han naturalmente. La setena razon seria, quando la muger fiziesse fiadura por su fecho mismo. (12) E esto seria, como si entrafse fiador por aquel que la ouiesse fiado a ella, o en otra manera semejante desta, que fuesse a su pro, o por razon de sus cosas proprias. La octava razon es, quando la muger entra fiador por alguno, e acaciciere despues desfo, que ha de heredar (13) los bienes de aquel que fio. En qualquier Partida V.

destas ocho razones (14) sobredichas, que entrafse la muger fiador por otri, dezimos que valdria la fiadura, e seria tenuta de la cumplir.

L E Y III.

De los omes que fian a los moços que son de menor edad.

Flando algun ome a moço que fuesse menor de veinte, e cinco años; si a tal menor como este fuesse fecho engaño (1) sobre lo que es fecha la fiadura, non es tenubelo el menor, nin el que lo fio, en quanto montare (2) el engaño; ante dezimos, que deue ser desfecho. Mas si en aquella cosa, o en aquel pleyto, sobre que era dado el fiador, non fuesse fecho engaño; como quier que el moço fe podria ayudar, del derecho que le es otorgado por razon (3) que es de menor edad, desatando la postura, o el pleyto, porque fuera fecha a daño del; (4) con todo esto, el

trocinaretur talis recognitio, seu renovatio: imò potius præsumeretur collusionis, vel fraudis secundum Baldum in leg. cum fidem ad finem, C. de non numer. pecu. sed an admitteretur mulier probare volens contra istam præsumptionem hujus leg. videtur, quod non: ex quo processit hæc lex, statuendo super præsumptione, ut dicit gloss. notanda in cap. ferrum, 50. dist.

(9) Recibiesse precio. Et debet probari talis receptio pretii per testes, vel per confessionem factam in instrumento, ut disponitur in leg. antiqua, C. eod. ubi hoc bene declarat Paul. de Castr. sed an sufficiat qualecumque pretium accipere? Oldrad. quem refert Alberi. in dista lege antiqua, C. ad Velleianum, à qua ista sumitur, tenet, quod sic, per dicta leg. & per leg. ita autem, ff. de administrat. tutor. in principio, & per leg. divus, ff. de bonis damnato. Cy. tamen ibi tenet contrarium, qui vult, quod ut mulier sibi præjudicet, debet recipere pretium æquivalentis quantitati, pro qua fideiussit, quod Bald. ibi non placet: cum iste casus erat decius de iure digestorum, in leg. si mulieri, ff. eod. die ergo secundum eum, quod requiritur, quod recipiat tantum pretium, & tale quod homo discretus pro illo præmio se obligasset: unde secundum eum totum hoc ad iudicis cognitionem pertinet, & opinio Bald. satis placet, licet contra Bald. ibi teneat Salic. volens sufficere qualecumque pretium: sed communior opin. est in contrarium.

(10) Vestiduras de varon. Hoc est abominabile apud Deum, ut habetur Deutero. 22. cap. v. 5. & tradit B. Ambros. Epistola 15. ad bonum tamen finem, veluti pro tuenda pudicitia licitum est mulieri, ut si est peregre profectura, vel alias, uti veste virili, ut notat Archi. post Hugo. in cap. si qua femina, 30. dist. & sumptit hoc ista lex à gloss. in leg. 1. C. ad Velleia.

(11) El engaño. Adde legem si decipiendi, ff. eod. & L. 1. & L. feminis, & L. si sine, C. ad Velleia.

(12) Su fecho mismo. Adde L. aliquando, & L. si eum, & L. si vir uxori, §. fin. ff. ad Velleia. & C. eod. in leg. 2.

(13) Heredar. Adde leg. quauvis, §. si mulieri, versic. plane si mihi, ff. ad Velleianum.

(14) Ocho razones. Adde alium casum in leg. si apud, ff. de mino. & alium in leg. fin. C. si mater in æmni. promissio.

L E X III.

Datus fideiussor pro adulto in contractu, in quo fuit dolose deceptus non tenetur: sed si dolose non fuit deceptus: sed alias tenetur: licet minor principalis possit in integrum restitui: & si ex tali fideiussione solvatur, non habet contr. minorem recursum. Hoc dicit.

(1) Engaño. Procedit non solum si ex proposito do-

lus interveniat: verum etiam si re ipsa. L. si quis cum alter. ff. de verbor. oblig. & in specie tradit notanter Petrus de Ancharra. consil. 330. incipit, vixi facti narrationibus, & c. versic. descendendo ad obligationem Laurentii, col. antepenul. usque ad finem, ubi & voluit hoc procedere necdum, quando obligatio fideiussoris est fideiussoria, & accessoria: verum etiam si sit principalis, & de per se, si aliquis tertius promitteret, quod minor obervaret, & ratificabit contractum, quem fecit, ex quo talis obligatio est connexa, & dependens à prima, quia irritata prima, secunda remanet sine causa, & sic in effectu inefficax, L. 2. §. circa, ff. de doli exceptio. & per alias rationes, quas ibi vid.

(2) En quanto montare. Nota hoc verbum: quia non ita ponitur in leg. 2. C. de fideiussor. mino. de qua ista lex sumpta est.

(3) Por razon. Scilicet per beneficium restitutionis in integrum, quid tamen si contractus gestus per minorem fuit nullus, ut qui rem immobilem vendidit, sine decreto? Gloss. in leg. 1. C. de fideiussor. mino. in verbo, non cogens in fin. vult, quod fideiussor teneatur per leg. & si is, C. de præditi mino. contrarium tenet ibi Paul. de Castr. ex eo: quia non subest principalis obligatio, cui fideiussoria possit ad hæredem, L. si ad resolvendam, C. de præditi minorum, & responder ad legem, & si is, quam allegat gloss. quod ibi venditio non fuit facta à minore: sed à tutore, vel curatore: prohibito autem est circa personam minoris, administrator vero potest vendere in sui præjudicium, & se obligare, & fideiussorem dare, cui adde quod hoc idem voluit Bart. in leg. cum lex in fin. ff. de fideiussor. ubi dicit, quod si minor vendens prædium promittat de evizione, & det fideiussorem, tunc fideiussor non tenetur. Ex quo minor vendens, sine decreto non fuit obligatus civiliter, neque naturaliter: sed si extraneus promittat de evizione, & det fideiussorem, tunc bene tenetur fideiussor, & ita intelligit dic. leg. & si is.

(4) A daño del. Si ergo minor vendat, & restituitur, non quia vendidit: sed quia minori pretio vendidit, juxta L. si quidem, C. de præditi mino. tenetur fideiussor evitionis: quia negari non potest rem fuisse evictam, ut in leg. 1. & ibi Angel. C. de fideiussor. minorum, ubi Albericus dicit, quod & si agatur ad suppendium pretium, adhuc tenetur fideiussor per leg. si servus, §. 1. in fin. ff. de evictio. & intellige, quando minor agit ad hoc iure speciali, ut in dic. leg. si quidem, nam si ageret iure communi, ut quia deceptus ultra dimidiam justi pretii: tunc fideiussor de evizione non poterit conveniri: quia illud beneficium porrigitur ad fideiussorem, L. exceptiones in princ. & §. rei cobarentes, ff. de exceptio. & est de mente Alberici, & Ang. in dist. leg. 1.

el fiador finca obligado, (5) para cumplir la fiadura, maguer non quiera. E non se podria escufar de lo fazer, por tal razon como esta. E demas, si pechar alguna cosa en esta manera, non la puede demandar al menor.

LEY V.

Sobre que cosas, e pleytos, pueden ser dados fiadores. Fladores pueden ser dados sobre todas aquellas cosas, o pleytos, aque ome se puede obligar. (1) E dezimos, que son dos maneras (2) de obligaciones, en que puede ser fecha fiadura. La primera es, quando el que la haze, finca obligado por ella, de guila, que maguer el non la queria cumplir, que lo puedan apremiar por ella, e fazergela cumplir. E a esta obligacion atal llaman en latin, obligacion ciuili, e natural; que quiere tanto dezir, como ligamiento (3) que es fecho segun ley, e segun natura. La segunda manera de obligacion es, natural tan solamente. (4)

(1) Finca obligado. Adde leg. Marcellus, ff. de fidejusso. & dist. leg. 2. C. de fidejusso. mino.

LEX V.

Potest quis fideiubere pro obligato naturaliter, vel civiliter: & teneret efficaciter ex tali fideiussione: & dicitur obligatus civiliter, & naturaliter, quando obligatus potest conueniri efficaciter, ut soluat, naturaliter autem dicitur, quando quis est obligatus, sed non potest in iudicio efficaciter exiit: ut in seruo, qui contrahendo obligatur, quia est homo: sed quia non habet personam standi in iudicio, non potest ad solvendum compelli. Hoc dicitur.

(1) Se puede obligar. Adde legem primam cum gloss. eodem, & §. in omnibus insti. eodem.

(2) Dos maneras. Imo tres, nam & civili tantum obligationi accedit fideiussor, ut in §. 1. insti. eod. & ibi gloss. in parte, & probatur in leg. si cui, C. de non numerata pecunia, ubi vide per Bald. potest dici, quod ideo ista lex omisit de civili tantum: quia in ea est darenaturalis fidam, vel presumpnam, ut patet in chyrographo post biennium: & in sententia, vel si Papa concedit Regi decimam bonorum, quam ex proventibus percipiunt prelati, seu clerici regni sui; non certum est, quod prelati sunt obligati Regi civiliter vere: sed non naturaliter vere: quia consensus eorum non adest: reputatur tamen, seu fingitur adesse propter consensum, & auctoritatem Principis, qui representat voluntatem prelati, hac tradit Bald. in dist. leg. si cui, vel dic, quod hac lex suppletur per alias leges, & sic, quod tantum civili obligationi possit accedere fideiussor, de quo vide Bart. in leg. 1. ff. eod. similitur pro eo, qui tenetur officio iudicis, accedit fideiussor, siue illud sit officium nobile, siue mercenarium, licet officium iudicis nullam presupponat obligationem, L. si per collusionem, ff. de actio. empti. Bart. in leg. Marcellus, ff. eodem, L. cum quis, §. si quis pro re. ubi Bart. ff. de solutio. an autem fideiussor possit accedere obligationi, qua quis tenetur ad fidem: Vide Bart. in leg. si quis pro eod. eodem. 1. ff. eod. & in leg. inter artifices, ff. de solutio. & an pro eo, contra quem potest peti integrum restitutio? Vide Bart. in leg. cum quis, §. si quis pro eod. ff. de solutio.

(3) Como ligamiento. Vt insti. de oblig. in princ.

(4) Natural tan solamente. Et quando obligatio naturalis tantum sit efficax ad agendum in foro Ecclesiastico? Vide Bart. notabiliter in extragan. ad reprimendum in gloss. in parte, denuntiationem, in fin. 1. & 2. columna, & nota, quod quando actus peccat in forma,

E esta es de tal natura, que el ome que la haze, es tenuto de la cumplir, naturalmente; (5) como quier que non le pueden apremiar en juyzio, que la cumpla. Esto seria, como si algun seruo prometiese a otro, de dar, o de fazer alguna cosa: ca, como quier que non le pueden apremiar por juyzio, que lo cumpla, porque non ha persona para estar en juyzio; con todo esto, tenuto es (6) naturalmente, de cumplir por si lo que prometio, por quanto es ome. E porende dezimos, que todo ome que puede ser obligado en alguna de las maneras sobredichas, puede otro entrar fiador por el; e sera tenuto de pechar (7) por el la fiadura, maguer non quiera.

LEY VI.

En que manera puede ser fecha la fiadura.

Flar puede vn ome a otro, en esta manera; diciendole (1) el, que rescibe, al que entra fiador: Soeisme vos, fulan, fiador sobre tal cosa, que

Ley 2. tit. 16. lib. 5. Recop.

neque oritur naturalis obligatio, vide Bart. in leg. 1. eodem. 2. ff. de condi. indebi. & quid si lex restitit contractui? Vide L. cum lex, & ibi Bart. ff. de fidejusso. & ubi lex ultra procedit annullando actum, ibi: neque oritur naturalis obligatio, vide per Bald. in cap. 1. in princip. eodem. fin. quid sit investitura, & quod idem Bald. notat in §. si quis per triginta, eodem. 3. ff. de seu. fue. controver. inter domi. & agna. versic. sed quare non quid statutum. & an in obligatione ex maleficio infit naturalis obligatio? Vide Bart. quod sic in leg. non solum, §. injuriarum. ff. de injur. & per Bald. in authent. ad hac. eodem. 4. C. de usur. & in leg. ex hoc iure, eodem. fin. ubi Bart. ff. de just. & iur. & si Principis imponat subditis collectam, utrum ex hoc iudicatur obligatio naturalis? Bald. in dist. leg. ex hoc iure in fin. dicit quod sic, quando collecta respicit reipublice utilitatem, & necessitatem: sed si solius Principis estantam voluntatem: tunc non oritur obligatio naturalis, & nota, quod cedi potest naturalis obligatio. L. si quis in princ. & ibi Paul. de Cast. ff. ad Trebellia.

(5) Naturalmente. Adde legem, cum amplius, §. in natura debet, ff. de regul. jur.

(6) Tenudo es. Regula est, quod in omnibus, in quibus liber homo obligatur civiliter, & naturaliter, in his servus obligatur naturaliter, ut dicit gloss. & ibi Bart. in leg. 2. ff. eodem, & in §. 1. insti. eod. & probatur in leg. non solum §. 1. ff. de pecul. & in leg. naturaliter, & in leg. si id quod, ff. de conditio. indebi.

(7) Pechar. Vide in leg. Marcellus, & in leg. fideiussor obligari, §. 2. ff. eodem, & quare isto casu fideiussor non vitur exceptione rei, vide Paul. de Cast. in dist. leg. Marcellus, eodem. 2. quid tamen si fuit ignorans se accedere, naturali tantum obligationi: vide per Joannem Fa. in §. in omnibus, versic. at ne, & c. insti. eod. qui vult, quod tunc potest excipere per leg. si quis postquam, ff. eodem, mihi tamen dubium est hoc dictum Fabri: cum explorare debuit fideiussor conditionem illius, pro quo fideiussit, argum. leg. qui cum alio, ff. de regul. jur. neque ignorantia ejus debet esse in damnum creditoris, quare ratio cessat indispositione dista legis, si quis postquam.

LEX VI.

Fit fideiussio interrogacione precedente, & responsione subsecuta, & potest fieri antequam debitor obligetur, aut tempore obligationis, aut postea: aut ad tempus: vel sub conditione. Hoc dicit. Habuit originem a §. in stipulationibus insti. eod. tit.

(1) Diciendole. Habes hic, quod fideiussor non obli-

Correccia per E. mar Jimi Rec. per quam, quomodocumque appareat unum obligandi, tenetur in Con Cord. in a J. n. do.

que me ha de dar, o de fazer fulan ome? Si el responde, Si, o dize, Yo so fiador por el; o lo otorga; respondiendo en tal manera, o por otras palabras semejantes destas, finca porende obligado, tambien como el debdor principal. E puede (2) vn ome por otro entrar fiador, si quisiere, en ante que el debdor principal sea obligado. Como si dixesse: Si vos dieredes tantos maravedis a fulan, yo vos lo fiador por ellos. Otrosi lo puede fazer en vno con aquel a quien fia, diziendo asi: Por estos maravedis, o por esta cosa, que le obliga don fulan, yo so fiador por el. E aun puede entrar fiador despues que el debdor principal es ya obligado, como si dixesse: Yo so fiador por tal cosa, que vos deve dar, o fazer fulan ome. E en qualquier destas maneras sobredichas entrando fiador vn ome por otro, valdra la fiadura. Otrosi puede entrar fiador a tiempo cierto; (3) esto seria, como si dixesse: Yo so fiador por fulan, fasta tal dia. Otrosi puede entrar fiador so condicion, diziendo asi: Yo so fiador por fulan, si tal cosa acaeciere. E tal fiadura como esta, o otra

Partida V.

gatur, nisi verbis, & interveniente stipulatione, adde leg. 5. §. satis acceptio. ff. de verb. oblig. & L. balditus, C. de fidejusso, sed nunquid hodie per L. ordi. incipit, & patreficiendo, tit. 8. lib. 3. ordi. regul. hoc erit correctum? Videtur, quod non ex dicto Bald. in cap. 1. eodem. fin. versic. sed nunquid fideiussor, de patris, ubi dicit, quod neque hodie de iure canonico fideiussor obligatur ex pacto nudo: & quod illud capitulum debet intelligi in eo, qui obligatur fu nomine: non vero in eo qui obligatur nomine alieno, nisi fideiubet apud acta, ut in leg. cum ostendimus, §. fin. ff. de fidejusso. ruto. sed crede rem contrarium esse verius ex generalitate illius cap. & dist. leg. ordi.

(2) E puede. Adde §. fideiussor. insti. eod. & leg. quoniam, §. fin. ff. de usufruct. eorum rerum que usu consumuntur. & leg. stipulatus sum, ff. eod.

(3) A tiempo cierto. Adde L. pen. ff. eod. & §. fideiussor. insti. eod.

Si quis in plus fideiussit, quam principalis tenetur: non valet fideiussio in eo, quod est plus, sed in alio sic. Et plus dicitur quatuor modis, sed quantitate, ut si majorem, quam reus promissit, nam tenetur ad concurrentem loco, ut si alio loco gravius, quam reus promissit, non valet fideiussio: tempore: ut si breviori tempore promissit solvere, nam similiter non valet causa: ut si debitor sub conditione fideiussor pure promissit, non valet. Hoc dicit. Habuit ortum a §. fideiussores insti. eod. tit.

(1) Non vale la fiadura. Limita, nisi fideiussor juret fideiussionem: nam tunc tenebitur, ut principalis, si non tenetur, ut fideiussor: & sic, ut obligatio principalis non ut accessoria, ut pert. in leg. cum pater, §. filius matrem, ff. de lega. 2. & tenet Bart. in leg. si quis pro eo, ff. eod. col. 5. versic. 8. prohibetur, & in leg. si a reo, §. pen. eod. tit. tenent etiam Angel. & Joan. de Imol. in leg. hi qui accessiones in fin. ff. eod. tit. licet contrarium tenet Joann. Fab. in §. fideiussores insti. eod. col. 2. versic. sed quid si juravit. Secundo limita, quando fideiussor non est obligatus in plus: sed efficacius, quam principalis: nam tunc tenebitur, ut in leg. 5. supra eod. in fin. & in leg. 1. ff. eod. & tenet Bart. in leg. hi qui accessionis, ff. eod. & in leg. si fideiussor, ff. de re judic. & idem tenet Joan. Fabr. in dic. §. fideiussores, versic. sed pone, quod principalis. Tertio limita, quando fideiussor promittit penam ex mora sua, nam tunc in hac poena videtur, ut principalis promittere, & non accessorie, gloss. notabilis in leg. sicut reus, ff. eod. tenet Bart. Angel. & Joan. de Imol. in dic. leg. hi qui accessionis, & Bart. in leg. centum capue, ff. de eo, quod

semejante della, deve valer fasta aquel tiempo; o al dia, o en la manera que fue fecha.

LEY VII.

Como el fiador non se deve obligar a mas, de lo que deve el principal.

Or mas, de quanto es el debdor principal obligado, non se puede obligar el fiador; e si lo fiziere, non vale la fiadura, (1) quanto en aquello que es demas. Este demas, segun derecho, puede ser en quatro razones. La primera es, quando el que entra fiador por el otro, e aun puede mas de aquello que devia aquel a quien fia; e esto seria, como si deviesse cien maravedis, e el otro entrasse fiador por ciento, e veinte maravedis, o por quanto quier mas de los ciento: ca tal fiadura non valdria, quanto en lo demas. (2) La segunda es, quando el debdor principal es obligado a dar alguna cosa en logar cierto; e aquel que le fia, entra fiador, por dar aquella cosa en otro lugar mas graue. (3) Ca entonce, tal fiadura non vale. La tercera es, quando el que devia

Z 2

certo loco. Quarto limita, quando fideiussor idem promissit, veruntamen in modo probandi efficacius promissit, nam tunc tenebitur, ut si promissit super interesse promissio, quod staret juramento partis: quia ex hoc non videtur durior conditio, L. 1. ff. de in litem juran. tenet Joan. Fab. in dic. §. fideiussores, col. 2. versic. sed quid si promiserunt, & c. Sed quid si principalis promittat ro. corbes frumentum: fideiussor vero promittat extimationem eorum, an teneat fideiussio? Vide gloss. & Bart. in leg. si ita fideiussorem, ff. eod. quod non, licet text. ibi videtur innuere oppositum: si tamen principalis promittat fidam, fideiussor potest promittere pecuniam, L. stipulatus est, & ibi Bart. ff. eod. tit. & qualiter fideiussor accedat obligationi facti, vide per Bart. in leg. si quando, §. 1. ff. de operis liberti. Jason. in leg. si ita stipulatus essem ab te, de verb. oblig. 1. & 2. col. & an dispositio huius leg. procedat etiam, quando scienter fideiussor plus promissit, vel an procedat tantum, quando ignoranter fecit? Joan. Fabr. tangit. in dic. §. fideiussores in fin. 1. col. dicens, quod indistincte procedat hoc: quia iura indistincte loquuntur, & quia videtur dare certam formam, qua non servata totum annihilatur, L. 1. & fin. C. de fidei insti. & jure basta fsta. lib. 1. o. licet subdit, quod possit argui contractum ex his que dixi supra in princ. tit. & vult allegare, quod dixit in §. at ne, versic. quid si fiat cum non esse obligatum, quod tamen non videtur obstat: quia diversus est casus, & diversa ratio.

(2) Quanto en lo demas. In eo vero, in quo principalis tenetur, scilicet in centum, fideiussor tenebitur: & sic utile per inutile non vitabitur, & ista fuit opinio, quorundam, ut refert gloss. in leg. gracie, §. illud, ff. eod. Joan. vero glossator, ut ibi refert gloss. tenuit contrarium: imo, quod in nihilum fideiussor teneatur, & istam teneat gloss. in §. fideiussores insti. eod. & in leg. pecunie, C. de usur. & ista est communis opinio, prout dicunt Bart. & Joan. de Imol. in dist. §. illud, tene ergo menti istam legem partitam, quae est contra dictam communem opinionem, contra quam etiam multum urgebat text. in leg. si ultra, & ibi notat Bald. C. de fidejusso.

(3) Mas graue. Si ergo levius esset fideiussori dari in loco, in quo promissit, non vitaretur fideiussio, quod nota, & hoc idem tenet Joan. Fab. in dist. §. fideiussores in fin. insti. eod. Bart. tamen in leg. hi qui accessionis, eodem. 3. in princ. ff. eodem, vult contrarium, & idem tenet ibi Joan. de Imol. & latius in leg. fideiussor obligari, §. qui certo loco ff. eod. & idem, quod Faber tenet Ang. in dic. leg. hi qui accessionis, tu nota istam leg. quae hoc decidit.

uia la cosa, era obligado a darla a tiempo cierto; e el que entra fiador (4) por el, se obliga a darla a mas breue tiempo. E esto seria, como si la ouiesse a dar a dos años, e el entrasse fiador, por darla a vn año: e atal fiadura como esta, dezimos otrofi, que non deve valer. La quarta es, si el debdor principal era obligado a dar la cosa fo alguna condicion; e el que entra fiador por el, se obliga a dar aquella cosa puramente sin condicion ninguna. Ca tal fiadura como esta non valdria, (5) porque le obliga en mas el fiador que el debdor principal.

Que fuerça ha la fiadura, que muchos omes fazen en vno.

Muchos omes entrando fiadores en vno, e obligandose cada vno dellos en todo, de dar, o de fazer alguna cosa por otro, son tenudos de lo cumplir en aquella manera que lo prometieron. De guisa, que aquel que recibe la fiadura, puede demandar a todos, o cada uno por si, toda la debda (1) que le fieron; e pagando el vno, (2) son quitos los otros. Pero si los fiadores non se obligassen cada vno por todo, mas dixessen simplemente: Nos somos fiadores por fulan, de dar, o de fazer tal cosa; e entonces, si todos son valiosos, (3) para poder pagar la fiadura, a la fazon que le demanda la debda, (4) dezimos, que non puede demandar la cosa el señor de la debda a cada uno dellos, (5) mas de quanto le cupie-

Ley 1.
tit. 16.
lib. 5.
Recop.
Hic lea se
cundum Me
mam Fir
pur. 943.
no. con
quod quoad
Damptem.
L. 1. m.
16. lib. 9. O.

ead. in §. si plures instit. eod. quæ de iure communi est communis Doctorum opinio. Tene ergo menti istam legem, secundum quam non est hodie necessarium beneficium Epistolæ Divi Adriani, de quo in dist. §. si plures, & adde ad itam L. legem 2. tit. 12. lib. 5. ordina. rego. quæ necessario est intelligenda in his, qui se obligant accessorie, ut fideiussores, nam de obligantibus se, ut principales non oportebat iuri communi derogari, prout in dic. leg. fit cum idem erat de iure communi, ut in leg. reor. §. cum in tabulis, ff. de duobus reis, neque ista lex partiæ corrigitur per leg. fori, 4. de qua tit. 18. lib. 3. foro legum, licet conarium dicat ibi Montalvus, & male: leges namque fori non corrigunt iura partitarum, nisi illæ, quæ sunt usu receptæ, ut habetur in leg. 1. in ordi. Taurinis, & tradit Roderi. Suarez. in proxim. LL. fori, & sic hodie iure isto non est necesse, quod renuntietur beneficio divisionis, cum per istam legem hoc beneficium consequuntur, & probatur etiam hic, quod actio est ipso iure divisa pro parte inter confideiussores, si sunt solvendo, & sic non requiritur, quod opponatur exceptio, licet aliud erat ex beneficio epistolæ, ut patet ex dista lege inter fideiussores, ff. eod. ubi gloss. Bart. & Docto. sed an idem, quod in ista leg. disponitur, procedat in fideiussoribus de iudicato solvendo, §. ex clausula iudicatum solvi? Bald. dicit in lege finali, colum. penult. C. de usur. rei iudi. quod etiam isti gaudent beneficio divisionis, & quid si sunt plures constitutores? Dic, quod gaudent eodem beneficio, ut in leg. finali, C. de constituta. pecu. & idem in pluribus mandatoribus per dictam legem, & tenet Specula. in titul. de renuntiatione, & conclusionem, colum. 6. sed qualiter ager creditor contra plures fideiussores: nam si pro parte petat, & aliquis eorum non sit solvendo, non videtur, quod possit ab altero, qui est solvendo aliquid ultra partem ab eo petitam consequi, dic ergo, quod consilium est, quod petat contra omnes, & contra quemlibet eorum sub hac protestatione, quod una solutio totius debiti sufficiat, ut alias dixit Bart. in leg. 2. §. 1. penult. colum. in princip. 4. quest. ff. de duobus reis, & tradit Alex. consil. 37. colum. 2. volum. 2. quid etiam si aliqui ex fideiussoribus sint presentes aliqui absentes, an tunc etiam sit servanda huius legis dispositio, ut quemlibet conveniat pro parte, si omnes sint solvendo? Speculator in titul. de renun. & conclus. colum. 6. versic. quid si plures, dicit tunc demum fiendam divisionem, quando omnes sunt presentes per text. in dist. leg. si dubitetur, alias incipit, si dubitet in princ. ibi praxio fiat, ff. eod. & argum. aubem hoc ita de duobus reis, & aubent. present. de fideiussor. C. & facit infra eod. L. 10.

Ego vero dubito de isto dicto maxime attenta dispositione huius leg. ex quo fideiussores non accipit info-

(4) E el que entra por fiador. Secus si se obligaret, ut constitutor. L. sed si anteriori die. ff. de consti. pecu. Bart. in leg. bi qui accessiones, ff. eod.

(5) Non valdria. Adde §. fideiussores instit. eod.

L E Y VIII.

Si plures fideiussores sunt in solidum obligati, potest creditor ab omnibus, vel à quo voluerit totum petere: & uno solvendo, ceteri liberantur: sed si simpliciter sunt accepti: & omnes sunt solvendo, non potest petere nisi partem à quolibet: & si unus non sit solvendo, alii teneantur etiam pro parte illius. Hoc dicitur.

(1) Toda la debda. Sed an poterunt opponere isti fideiussores, qui se in solidum obligarunt, de beneficio divisionis ex Epistola Divi Adriani, de qua fit mentio in leg. inter fideiussores. ff. eod. & in leg. fin. C. de consti. pecu. & in §. si plures instit. de fideiussor. L. dicit, quod sic, ut est casus in leg. non restit. C. eod. sed adverte, quia dictum illius leg. fundatur ex eo, quia & si fideiussores expresse non se obligaverunt in solidum tacite hoc à iure intelligebatur, ut in dist. §. si plures, & expressio ejus, quod tacite inerat, non immutat iuris dispositionem, ut in leg. 3. C. eod. & in leg. 3. ff. de lega. 1. hodie vero per leg. istam partitarum fideiussores plures simpliciter recipiantur, non teneantur quilibet in solidum: sed pro virili, ut statim subditur in ista leg. & sic est sublatum fundamentum dict. leg. non restit. unde videtur, quod non poterit opponi de beneficio divisionis, quando in solidum se fideiussores astrinxerunt, sed quilibet teneatur ad totum debitum, ut vult ista. L. neque obstat, L. 10. infra eodem, quia illa loquitur, quando plures principaliter se obligant: hæc vero quando accessorie.

(2) Pagando el vno. Adde L. reor. & L. fin. C. eod.

(3) Son valiosos. Quid si de hoc dubitetur, vide leg. si dubitetur, ff. eodem.

(4) Que se demanda la debda. In §. si plures instit. eodem, de tempore litis contestatæ dicitur: sed quid si creditor negligit agere? Dic, quod remedium erit, ut fideiussor denuntiet creditoribus, quod conveniat fideiussorem in parte, qui est solvendo, cum dubitatur, cum effici non solvendo, & tunc si creditor differat, erit ejus periculum, secundum Paul. de Cast. in leg. si fideiussor creditori, ff. eodem, licet ipse Paul. de Cast. in leg. inter fideiussores, eod. titul. dicat non sufficere talem denuntiationem, seu protestationem: sed verius videtur, quod dicit in dist. leg. si fideiussor, ubi & hoc est de mente Bart. vide ibi per eos.

(5) Cada vno dellos. Approbat opinionem gloss. in aubent. de duobus reis, in verbo. cedere, colla. 7. & in leg. creditor. §. duobus, & in leg. si mandato Titii, §. Paulus, ff. de manda. & reprobat opinionem gloss. in leg. non restit. C.

Como la debda deve ser demandada primeramente al principal debdor, que al que fo.

En el lugar (1) seyendo aquel que fuess principal debdor, primeramente (2) a el deuen demandar que pague lo que deve, e non a los que entraron (3) fiadores por el; e si por auen-

Guixerer
de juram.
1a pte. cap.
23.

re (6) de su parte. E si por auctura algunos de los fiadores fuessen tan pobres, (7) que non ouiessem de que pagar aquella parte que les cabe, entonces los otros (8) que ouiessem de que lo fazer, quier fuessen vno, muchos, son tenudos de pagar toda la debda principal, o de cumplir aquella cosa que fieron.

Idum, & quando simpliciter accepit hæc lex, dividit actionem inter eos pro parte, quando omnes sunt solvendo: quod ita militat, sive absunt, sive præsto sint, sicut & alias imputatur creditoribus, si unum fideiussorem pure, alium sub conditione recipit, ut in leg. si plures in princip. ff. eodem, neque obstat L. 10. infra eod. quia loquitur in his, qui ut principales se obligant, imò illa lex facit in oppositum, quasi velit illud non attendendum in fideiussoribus, qui non ut principales, sed accessorie accedunt. Item ibi astrinxerunt se in solidum, unde est diversa ratio, & L. si dubitetur, procedit secundum iura digestorum, quibus & si nihil diceretur fideiussores, intelligebantur in solidum obligari: quod hodie non est, ut constat ex ista leg. partiæ, & dixi in princip. huius gloss. Quid si plures fideiussores non fuerint in solidum recepti, sed unus hodie, alter ex intervallo, an procedat dispositio huius legis? Speculat. post Hugo. & Azo. quod non ut ipse notat ubi supra col. 7. versic. quod si aliqui, Joan. Fab. in dist. §. si plures post princip. tenet contrarium allega. distam leg. si Titius, quæ lex certe pro qualibet parte potest induci. Bartolus etiam in leg. si plures in princip. ff. eodem, tenet contra Specula. post Dignum, & Jacob. de Aret. dicens esse casum in dista leg. si Titius in fin. aliter loquuntur esse, & forte melius: dicit enim, quod ille qui primo intercescit, non habet beneficium divisionis: ille vero, qui intercescit, secundo habet eodem modo, quo quando simul intercescerat per illam legem, tu vero dic, secundum Paul. de Cast. in dista leg. si plures, quod si tempore, quo fuit datus primus fideiussor fuit actum de dando secundum: & primus hoc scivit, quod tunc habebit locum ista lex, quia videtur fideiussisse contemplatione secundi: altero autem istorum deficiente non habet locum, ex quo non censetur fideiussisse contemplatione secundi, & hoc quantum ad primum fideiussorem. Secundus autem habere beneficium huius legis respectu primi, ut dicit Bart. si tamen scivit cum esse datum, ut declarat Paulus de Castro in dist. leg. si plures, & in dist. leg. si Titius, & est eadem ratio, quia non censetur fideiussisse contemplatione primi. Adde etiam, quod inter fideiussores diversorum non habet locum ista lex, L. si à Titio, ff. eodem, vide Bart. in leg. inter eos, §. duo rei, ff. eod. & an fideiussor, qui non potest effectualiter conveniri, faciat locum huic beneficio? Vide per Bart. in dista leg. si Titius, adverte etiam, quod cum ut dixi, ista lex dividat, absque eo, quod apponatur, quod non procedat de iure isto dispositio, L. si testamento, §. quod duo, ff. eod. & sic solum ultra debitum poterit repeti.

(6) Quanto le cupiere. Et computabitur in ea, quod antea soluerat inter eos, §. 1. ff. eod.

(7) Fuesen tan pobres. Adde dist. §. si plures, instit. eod. non ergo requiritur, quod pronuntietur per iudicem, ut divitio fiat pro parte inter fideiussores, ut exinde periculum spebet ad creditorem, ut dicit Pau. de Cast. in dist. leg. inter fideiussores, ff. eod. per tex. in leg. inter eos, §. cum inter eod. titu. sed estatim post conventionem periculum spebabit ad creditorem: si tamen non potest creditor imputari negligentia, quia statim: quod cepit petere aliquid ex confideiussoribus factus est, non solvendo, antequam haberet commoditatem convenientiam eum, tunc non esset periculo creditoris, ut est de mente Paul. de Cast. in dist. leg. inter eos, §. cum inter.

(8) Los otros. Quid si duo fideiussert distributive, unus in decem, alius in residuo, & ille qui fideiussit in decem non est solvendo, utrum alter tenebitur in solidum? Bald. quod non in leg. fin. columna penult. C. de

usur. rei iudica. quia obligatio fuit divisa & taxata per pactum allegat. leg. fideiussores magistratum, §. pro Aurelio, ff. de fideiussor. licet alios nomine residui totum continetur ut in leg. 2. C. de here. insti. & quid si unus fideiussor fuit acceptus pure, alter sub conditione, vide L. si plures in princ. ff. eod.

L E Y IX.

Præsentem reo principali non potest (eo non prius discussio) fideiussores creditor convenire: si autem absens est, indulgetur tempus arbitrio iudicis, intra quod fideiussores principalem representent: & si intra tempus datum non representaverint, conventur & ipsi solvent pro ut disponitur supra leg. proximam. Hoc dicitur.

(1) En el lugar. Ille ergo dicitur præsens, qui est in civitate, ut hic & videtur approbari opinio Jacob de Rave. quam refert Bart. in aubent. de fideiussor. in princip. Unde ista lex habet ortum, gloss. tamen ibi intelligit præsentem etiam eum, qui est in territorio civitatis, si tamen de facili citari potest, & ita tenet ibi Ang. & etiam Bart. in leg. 3. §. 1. colum. fin. ff. de duobus reis, & satis placet, & debet prius fieri rimatio, an sit præsens ut notat Bart. in dist. leg. 3. §. 1. in fine. & Bald. in leg. cum non solum, §. necessitatem, in fin. C. de bonis que liberis.

(2) Primeramente. Quid si fideiussor de hoc non opponat? Dic, quod tenebit iudicium cum fideiussore, Bart. per glossam, ibi in leg. 2. C. commun. divi. quod Alex. ibi in additio, dicit, perpetuo notandum, & adde Bartolum in leg. fin. in fin. princ. ff. si cartum petat, & Alex. consil. 32. colum. 1. volum. 4. Bart. in leg. si mancipium, §. si communi, ff. de evictio. Alexand. consil. 78. columna finali, volum. 1. Intellige tamen, ne erres, quod ad hoc, ut agens vincat, requiritur, quod faciat discussionem, vel probet de inopia principalis, quia alias non esset sibi aperta via agendi, secundum Bald. Sali. & Paul. de Cast. in dist. leg. 2. & quid sit notorium sit principalem non esse solvendo? Gloss. dicit, quod sufficere, alii non facta discussione (& tenet Bata. inferens ad fideiussorem tyranni) in leg. decem, ff. de verborum obligationibus, ubi etiam Joan. de Imo. infert ad rixolum & non idoneum facilitate conveniendi, & vide circa hoc, & circa istam materiam aliqua notabilia per additionem Abb. in cap. pervenit, de fideiussor. in additione magna, & si principalis decederet, sine hæredetenebitur fideiussor ad id, quod principalis, ut in leg. si sine hæredet, & ibi Bart. ff. de administratione tutorum, & vide L. si à te, ff. ut legatus, seu fideicommissio, nomi. cave. & quando fideiussor se obligat, ut principalis & simul cum principali, tunc non est necessaria excusio, ut tradit Alex. consil. 32. colum. penult. & fin. volum. 4. ita limitans, gloss. in dist. aubent. de fideiussor. in princ. super verbo, fideiussorem, & quid si principalis habet bona alibi quam in loco domicilii, vel ubi contraxit, an etiam illa bona debeant prius discussi antequam perveniat ad fideiussorem? Bald. quod sic quando facilis esset exactio, secus si difficilis, quia actor non cogitur peregrinare, vide per Bald. in leg. fin. §. sed si cum Sejo. col. 3. ff. si cer. petat. & per Alexand. consil. 84. col. fin. volum. 3. vide Bald. ubi supra, versic. sed pone, quod scholaris de alemania, &c.

(3) E non a los que entraron. Hodie ergo non poterit fideiussor in mora constitui ante principalem, vide per Jaso. in leg. cum filiusfamilias in principio, colum. 2. ff. de verbo. oblig.

LEY X.

auentura non ouiesse el de que lo pagar, deuen demandar a los fiadores. E si acaceliere, que los fiadores fueren en el lugar, e aquel por que fieron, non ; e començandolos a demandar el deudo, e pidiesen plazo a que aduxiesen a aquel aquien fieron, deungelo dar. (4) E si el plazo no lo aduxiesen ; entonce deuen responder a la demanda, e pagar (5) cada vno dellos su parte, o los ricos por los pobres, o el vno por todos, en la manera que dize en la ley ante desta. E este plazo les deue otorgar el judgador, ante quien demandaren el deudo, segun su aluedrio ; (6) afinando todavia, falta quanto tiempo lo puedan aduzir.

Como, quando dos omes se faxen fiadores principales por vna deuda, la deuen pagar.

Obligandose muchos omes de lo vno, (1) e cada vno por todo, faziendose principales deudores, de dar, o de fazer (2) alguna cosa a otri, si todos fueren en el lugar, quando el señor del deudo les quisiesse fazer demanda, maguer cada vno dellos entrase fiador, e deudor (3) por el otro, con todo esso, non deue demandar todo el deudo al vno. Ante dezimos, que deue ser apremiado cada vno, de dar su parte, (4) si todos ouieren de que pagar. E si por auentura todos non fuessen en la tierra, o alguno dellos non fuessse valioso, (5) entonce los

Ly 1. tit. 16. lib. 5. Recop. Molina sup 943. Guzman de juram. pte. c. 23. n. 10.

(4) Deuen gelo dar. Concordat cum athen. presente, C. eod. & in corpore unde sumitur ex auct. de fidejuss. in princip.

(5) E pagar. Quid si creditor habeat aliquod pignus debitoris, an possit obicere fidejussor, quod vendat prius pignus, vide per gloss. in dist. athen. in princip. in gloss. super parte summa. & ibi per Bart. & Ang.

(6) Aluedrio. Approbat gloss. in dist. athen. de fidejuss. in princip. in gloss. super parte, dat tempus.

LEY X.

Pluribus fidejussoribus obligatis insolidum non potest creditor unum conuenire, si omnes sunt presentes, & quilibet est solvendo: sed si absint aliqui vel sint non solvendo exigat totum ab omnibus qui sunt presentes & solvendo. Hoc dicit.

(1) De lo uno. Ortum habet ab athen. de duobus reis, colla. 8. & ab athen. boc ita. C. de duo. reis.

(2) O de fazer. Innuitur hic, quod si plures se obligent ad aliquid faciendum, ita ut quilibet teneatur in solidum, dicantur duo rei debendi, ac si promitterent aliquid dare: innuitur etiam junctis sequen. verbis hujus legis: quod etiam inter plures conuersos, qui promiserunt aliquod factum, habeat locum beneficium divisionis, de quo in ista leg. & in dista athen. boc ita, C. de duobus reis, sed contra hoc opponitur, quod regulariter omnia facta sunt individua, ut dicit gloss. in leg. 4. §. cato. ff. de verborum oblig. & ibi Doctores communiter, & in leg. stipulationes non dividuntur, secundo respons. eod. tit. & sic de natura obligationis, & si non dicatur insolidum, quilibet tenetur insolidum: non tamen per hoc dicuntur duo rei debendi, ut probatur. in leg. rem hereditariam, ff. de evic. licet ergo exprimat, quod tacite inest, nihil debet operari. L. non reffe, C. de fidejuss. l. 3. ff. de lega. 1. Præterea, neque inter eos videtur, quod habeat locum beneficium divisionis: cum horum divisio corrumpat stipulationem dist. leg. stipulationes non dividuntur, & propter ista Bart. in leg. 2. vers. 3. quaro, ff. de duobus reis, tenet, quod si dicatur in obligatione individui, quod teneatur insolidum: non tamen propter hoc dicentur duo rei debendi: nisi expresse dicatur, quod animo constituendi se duos reos, sic promittunt, & insuper adde Bart. quod dato, quod exprimat, non habebunt beneficium divisionis, eo quia corrumpetur stipulatio, & cum dicit Bart. tenet etiam Salic. in leg. 1. & in athen. boc ita, C. de duobus reis, adverte tamen, quia idem Bart. in leg. 4. §. cato. supra allega. in 6. oppo. vult quod sufficiat dicere, quod teneatur insolidum, ut dicantur duo rei: & illud videtur verius, & communiter tenetur, secundum Francil. de Arer. ibi, col. 1. & hoc approbat in ista leg. partitæ. Sed quantum ad beneficium divisionis, non reperio Doctorem contradicentem dicit Bart. in dist. leg. 2. ff. de duobus reis, unde vel dicendum est, quod ista lex partitæ intelligatur, quando fuit

promissum factum, quod erat dividuum, quod est maxima restrictio & diviniatio, vel quod ista leg. partitæ, approbet dictum gloss. in L. et, §. cum in tabulis, ff. de duobus reis, super verbo, videbantur, volentem, quod etiam in individuis, habeat locum. dist. athen. hoc ita. Cogita.

(3) Entrasse fiador, e deudor. Hic colligitur, quod tunc duo rei fidejuberere videntur respectu creditoris, quando hoc actum est, & non alias, & sic videtur approbari opin. Petri, Jacobi de Rave, & Cyn. quam sequitur Bart. in leg. reos, ff. de duobus reis, ubi hoc probatur, & in dist. athen. de duobus reis, in corpore, ibi, alterna fidejussione, &c. adde etiam alium casum, quando effect color quæsitus, ut in leg. sed, & Julianus, §. 1. ff. ad Maccædo. Bart. in dist. leg. reos.

(4) Su parte. Quid si duo rei sint obligati, per instrumentum habens executionem paratam, prout de jure regni habent instrumenta publica? Angel. in dist. athen. hoc ita loquens de simili tunc Florentæ, dicit, quod tunc non habebit locum dispositio dictæ athen. ino quilibet possit conveniri insolidum, & est dictum singulare, si est verum: sed non credo esse verum, & moveor ex notatis per Bart. in leg. cum qui ita, §. qui ita, ff. de verb. oblig. ex eo, quod ista exceptio tacite inest ipsi actioni, & non producit actio, nisi qualificata cum ista exceptione, & quia ex ipsa inspectione instrumenti, ex quo plures se obligant insolidum, apparet notorie de ista exceptione, ita videtur decidere Joan. de Imol. in leg. fin. §. à quibus appella. non licet, vers. tertio, limitat Bal. ubi dicit, quod quando statutum disponit, quod contra instrumentum non possint admitti exceptiones, nisi solutionis, poterit nihilominus opponi alia exceptio, de qua apparet notorie ex inspectione instrumenti, puta: de qua promissio est sine causa, & sequitur Alexand. consil. 77. vbi dubitationibus, col. 4. final. volum. 3. & dato, quod in statu de quo loquitur Angel. fuerit dictum procederet secundum leges regni, non procederet, ex quo omnes legitime exceptiones (dum tamen infra decem dies probentur) & admittantur contra instrumentum publicum, ut in leg. fin. habetur tit. 8. libr. 3. ordina. rega. & vide Roderic. Suarez hoc idem volentem in lectu. L. post rem judicatam, ff. de re judica. ubi legit. dic. leg. regni, fol. 40. col. 4. vers. inferitur etiam, & est folio 144. illius operis totius cum repe. L. quantum in prioribus, nota etiam, quod communis conclusio est, quod remedi illius authentic. possit renuntari, & sic poterit renuntari hujus legis remedio, notat gloss. quæ communiter approbat in dista athen. hoc ita in gloss. final. & unum casum notabilem, ubi non posset opponi de tali renuntiatione, vide per Barrol. in leg. Paulus, 2. ff. de re judica. & est mirabilis determinatio, tradit Alexand. consil. 37. col. 2. in fin. cum principio sequentis, vol. 2.

(5) Non fuisse valioso. Id est, quatenus non posset solvere, nam ad id, quod potest ab eo haberi, non tenebitur alter conuers, declarat Alberic. in dista athen. boc ita.

los que fueren y, e que ouieren la valia, deuen pagar todo el deudo, quantos quier que sean, vno, o dos, o mas.

LEY XI.

Como aquel que rescibe la paga de alguno de los fiadores, le deue otorgar poder, para demandar a los otros.

Pagando (1) alguno de los fiadores todo el deudo en su nome, puede demandar (2) a

aquel a quien haze la paga, que le otorgue el poder que auia para demandar el deudo, contra los fiadores que fueran sus compañeros en aquella fiadura, e otrosi, el que auia contra el deudor principal; (3) e el deneuelo otorgar: e despues que le fuere otorgado este poder, en su escogencia es, de demandar, a cada vno de los otros fiadores, aquella parte (4) que pago por ellos. E si alguno y ouiesse un pobre, que

LEY XI.

Unus ex fidejussoribus solvens creditori nomine suo, potest petere, ut ei creditor cedat actiones, contra reum, & fidejussores: & eis celsis agit, si vult contra quemlibet fidejussorum pro parte cum contingente: vel ad totum contra reum principalem, etiam si non cedatur ei actio: & si nomine principalis solvit, non potest creditor actiones cedere: quia ejus solutio non fuit debitor liberatus a creditore, & fidejussore: sed potest sic solvens repetere a reo principali totum: sed a confidejussoribus nihil: si autem non expresse, cujus nomine solvit: si post solutionem statim petit cessionem: fiet ei celsio contra omnes: sed si postea ex intervallo non potest ei fieri celsio: quia præsumitur nomine debitoris soluisse, ex quo statim cessionem non petit, potest tamen exigere, quod solvit a debitore. Hoc dicit.

(1) Pagando. Ortum habet à notatis per Azo. C. eod. in summa, columna penultima, vers. conuentus autem fidejussor, & nota, quod etiam post solutionem, quam fecit fidejussor, potest petere cessionem, de qua hic, neque obstat. L. Modestinus, ff. de solutio. quia in his, qui accessorie tenentur, semper solvens, videtur solvere pro obligatione sua, L. si filiusfamilias, ff. de in rem verso. L. Papinianus, ff. manda. Bart. in leg. cum bis, ff. de fidejuss. quod tamen limitat, & intelligit, si statim post solutionem petit cessionem, ut infra in fine hujus leg. quando vero expresse dixit, quod solvit nomine suo, tunc etiam si statim non petit cessionem: poterit etiam ex intervallo eam petere, ut habetur in ista leg. & tenet Azo. ubi supra.

(2) Puede demandar. Et oportet, quod petat cessionem, nam sine cessione non possit agere contra confidejussores, ut in leg. ut fidejussor, ff. eod. Sed quo jure agat contra creditorem, ut cedat? Dic, quod judicis officio, ut in dist. leg. Modestinus, ff. de solutio. vel si creditor nolit cedere, repetet solum tamquam indebitum, ut dicit gloss. notabilis, & ibi Bart. in leg. cum is, ff. eodem.

(3) Contra el deudor principal. Contra quem debet creditor cedere necdum actiones personales: sed etiam jurator pignorum, & hypothecæ, ut in leg. sicutum, §. si mandato, ff. de solutio. & in leg. 2. ubi notat gloss. C. de fidejuss. & in leg. sicut, eodem titulo. L. fidejussoribus, §. 1. & L. si mandato meo, & L. si fidejussores, ff. eodem, & satis probatur hic, cum absolute dicit, quod debet cedi jus contra principalem debitorem, & si non cedat, obtabit sibi exceptio actionum cedendarum, ut in dictis iuris, & si factio, vel culpa sua non potest cedere, repellitur etiam exceptio cedendarum, ut in dista leg. sicutum, §. si creditor, & in leg. si pupillus alterum, ff. de administratione tutorum, & quando ista exceptio obstat, vel non? Vide notabiliter per Bart. in leg. si stipulatus, §. 1. ff. eodem, & opponitur ista exceptio, etiam si fidejussor sit obligatus per instrumentum garantiticum, secundum Bal. in athen. presente, C. de fidejuss. & etiam in ipsa executione, secundum Bal. in lege fidejussor, C. eod. & adverte, quia Cyn. & alii Doctores, & refert ibi Paul. de Castr. in fine in leg. jubemus, C. ad Vellejanum, volunt, quod hæc intelligantur, quando fidejussor contraxit contemplatione hypothecæ, nam tunc: si factio debitoris non potest cedi, repellitur exceptio cedendarum, secus si non fidejussit contemplatione hypothecæ, & adde Bart. in dicto §. 1. & quæ tradit Socin. consil. 200. quoniam ex forma statuti dotalis, &c. volum. 2. col. 2. & adde, quod & po-

test petere fidejussor, ut quod sibi exhibeatur instrumentum debiti principalis, ut in leg. si nomen, ff. de hered. vel actio, vendi, & tenet ibi Bald. in reportatis antiquis quem refert, & sequitur Alexand. in leg. sciendum, col. 2. ff. de verborum obligation. & non sufficit secundum eos hoc ostendere per sententiam latam contra fidejussorem, quinimo si actor obtinuerit dictam sententiam injustam posset a fidejussore repelli in executione, quia non haberet quid cederet, quod Alexand. dicit perpetuo notandum, & quid si debitor obligavit omnia bona sua, & post hoc vendidit Tancretum domum, & postea Petro fundum, & creditor agit contra Tancretum hypothecaria petendo domum, qui obtulit debitum creditoris, qui celsit ei actiones contra debitorem, & ejus bona, & virtute celsionis agit, modo contra Petrum: ille vero opponit de beneficio cedendarum actionum, & cum non possit sibi cedi actio contra domum jam liberatam, quaerit, an obtabit exceptio. Specul. tit. de cessione actionis, §. 1. vers. sed pone habeo debitorem, movet istam quaestionem, & concludit, quod dividitur obligatio, per leg. cum possessor, ff. de censibus, & per leg. si pupilli, ff. de administr. tuto. & L. secundam, §. 1. ff. ad legem Rhod. de jactu. huic tamen dicto Specul. obstat videtur communis doctrina scribentium, in dista lege jubemus, de qua dixi supra, cum tertius possessor iste, qui conuenitur, non contraxit prætextu obligationis hypothecæ, & ideo non potest obicere exceptionem cedendarum, sicut poterat mandator, vel fidejussor, qui prætextu, & contemplatione hypothecæ, quam fecit debitor de bonis suis, contraxit, seu se obligavit, & per eandem rationem reprehenditur aliud dictum Speculati. in tit. de renuntiatione, & conclusionem, §. 1. vers. sed pone, sufficit ergo cedere tertio possessori jura hypothecæ, quæ creditor agens contra cum habet, ut in leg. mulier, ff. qui potio. in pigno. habea. & non jus hypothecarum illarum rerum, quibus renuntiavit, vel ejus factio fuerunt liberatæ, & ad intellectum, & limitationem dictæ legis mulier, vide per Bald. in leg. si res obligata, ff. de lega. 1. vers. quinto nota. & ibi Alexand. in fin. & adverte: quia cum non possit conveniri tertius possessor pignoris, quando principalis debitor est solvendo, ut in athen. de fidejuss. §. sed neque, & athen. hoc si debitor, C. de pigno. fidejussor non poterit in tali casu petere cessionem, contra tertium possessorem, ita notat Bal. in additio. ad Speculati. tit. de cessione actionis, vers. item si debitor, & nota, quod potest per fidejussorem renuntiare huic beneficio cedendarum, ut dicit gloss. notabilis in leg. nisi hoc actum, ff. de passis, & an sufficiat generaliter renuntiare beneficio de fidejussoribus, vel athen. presente, ut per hoc excludatur etiam beneficium cedendarum? Vide Socinum in dicto consilio 200. quoniam ex forma statuti, &c. & Decium consilio 27. & pro virili, & ibi quid si renuntiavit generaliter omni legum auxilio, an per hoc excludatur hæc exceptio, & consil. Lodo. Roma. ibi per eos allegatum, & vide per Bald. in dist. athen. presente, C. de fidejuss.

(4) Aquella parte. Non enim potest quemlibet conuenire insolidum: sed pro parte, L. si plures tutelam, ibi, in alterum pro parte, &c. ff. de administr. tuto. & L. cum pupillus, ff. de tutel. & ratio dista. L. 1. & 2. ff. ad legem Rhod. de jactu. in §. equissimum, & ff. de censibus, L. cum possessor, & tenet Azo. C. eodem in summa, col. penultima. & Bart. in leg. si plures, 2. ff. de admini. tuto. & vide quæ dicam in gloss. sequenti.

la non pudieffe entonces pagar, deue tomar (5) del tal recabdo, que le pague cada que pueda. E puede aun demandar la parte que pago por fi, al deudor principal. E si esto non quisiere fazer assi, puede demandar el por si mismo (6) al principal deudor, todo el deudo; maguer el señor del deudo non le otorgasse el poder, que auia contra el. Mas si aciescisse, que alguno de los fiadores pagasse todo el deudo en nome de aquel que fio, e non en el fuyo, entonces, aquel que rescibe la paga del, non puede otorgar poder, para demandar alguna cosa a los otros fiadores. E esto es, porque todo el derecho que el auia contra los fiadores, para demandarles la dedda, o para otorgar poder, para lo demandar, a aquel que gelo pago, todo se remata, porque el fiador le hizo la paga en nome del deudor principal. Empero el fiador que assi pagasse la dedda, como sobredicho es, en saluo finca su demanda, para poder demandar lo que pago; a aquel por quien entro fiador. E si alguno de los fiadores pagasse todo el deudo simplemente, non diziendo que lo fazia en nome del deudor principal, ni en el fuyo, si luego que la paga ha fecha, demanda a aquel que la faze, que le otorgue poder de demandar, lo que pago, a los otros fiadores; dezimos, que le deue ser otorgado. E si entonces non lo demanda, desde adelante non gelo deue otorgar: porque semeja, que hizo la paga en nome del deudor principal, e non en el fuyo. (7) Pe-

ro bien puede demandar al deudor, que le de lo que pago por el.

LEY XII.

Como el deudor principal es tenuto de dar al fiador, lo que pago por el.

MAndando vn ome a otro entrar fiador por el; o entrando el otro fiador por el, de su voluntad, delante aquel a quien fia, sin su mandado, e non lo contradiziendo; o entrando fiador por el, a otra parte, sin su sabiduria, e sin su mandado, e quando lo sabe, consiente en lo que el otro hizo, e le plazze; o si entra fiador otrofi por el, sin su mandado, sobre cosa que otro deue dar, o fazer, a que sea a su pro. Maguer non lo consienta, en qualquier destas maneras que entrasse fiador un ome por otro, valdria la fiadura. E quando pagare el fiador por aquel a quien fia, tenuto es el otro, (1) de gelo dar, e fazer cobrar. Fueras ende en tres casos. (2) El primero es, si el que entra fiador, paga el deudo, e lo faze con entencion de le dar por el otro, aquello que fia, o de lo pagar por el, para nunca gelo demandar. El segundo es, si la fiadura es fecha por pro de si mismo, de aquel que entra fiador. E el tercero es, si quando entra fiador, lo hizo contra defendimiento (3) de aquel a quien fio. Como si dixesse: Non vos ruego, que entres fiador por mi, ante vos lo defendi; o diziendo otras palabras semejantes destas

LEY

fi, ita dicit Bart. communiter Doctores tenere in leg. Modestinus, column. 1. ff. de solutionibus allegat. L. cum is, ff. de fideiussoribus, & L. si filius, ff. de in rem verso. Joannes de Imol. in dicta lege Modestinus, allegat etiam ad hoc L. & magis, ff. de solutionibus, tene ergo menti istam legem, quae simpliciter sequitur dicta Azon. ubi supra, & gloss. in dicta leg. Papinianus, quam gloss. dicit Bald. esse meliorem de iure in leg. 1. C. de actio. & obligation.

LEY XIII.

Si fidejubeo pro debitore ejus mandato, vel sine mandato eo praesente, & non contradicente, vel eo absente, & postquam scit consentiente: vel si sit ejus commodum: etiam si non consentiat, valet fidejussio: & tenetur mihi ad ea, quae solvi, nisi fidejussi: quia tenebatur ei ad ea, quod solvi, vel si fidejussi pro eo animo donandi: vel si fidejussi eo invito contra ejus prohibitionem. Hoc dicit.

(1) Tenudo es el otro. Adde legem ex mandato, §. 1. & L. qui fide, & L. si remunerandi, §. si passus, ff. manda. & sequitur ista lex dicta Azon. C. eod. in summa.

(2) En tres casos. Hos casus ponit etiam Azon. C. eod. in summa, & gloss. in leg. si remunerandi, §. si passus, ff. manda. & adde alium casum, scilicet, quando fidejubeo ex necessitate, puta, ex mandato testatoris, nam & tunc solvens non repetit, ut est casus singu. in leg. tribus, ubi Bald. ff. de usufructu earum rerum, que usu consumuntur, & dicit ibi, quod interrogavit de hoc quemdam in privato examine, & respondit contra casum illius legis, & vid. per Alex. consil. 58. vol. 3. ad finem.

(3) Contra defendimiento. Prohibicio domini tollit actionem negotiorum gestorum, ut hic, & in leg. fin. C. de neg. gest. & in leg. si pro te, ff. manda. limita, nisi versetur favor publicus in solvendo, veluti pro vita hominis, vel redimendo eum a carceribus, vel curando ab infir-

(5) Deue tomar. Innuitur hic, quod id quod ex cessione non poterit fidejussor consequi ab uno ex fidejussoribus, non poterit consequi ab alio confidejussore: sed tantum debeat esse contentus cautione, de qua hic: sed adverte, quia Bart. in leg. Modestinus, col. fin. ff. de solutionibus, ubi sic, quare, juxta hoc querit, an si unus ex tribus fidejussoribus solvit insolvidum, an pro duabus partibus ceterorum cessio fieri debeat insolvidum? Et concludit post gloss. ibi quod sic, & est ratio, secundum eum: quia tale jus debet cedere, quale est apud eum, & idem tenet gloss. in leg. 1. C. de duobus reis, & subdit Bart. post Jacobum de Arz. quod hoc debet intelligi, quando alii duo sunt solvendo: nam si alter eorum solvendo non esset, tunc deberet invicem periculum communicari, argumen. L. verum, §. si cum reis, ff. pro socio, & L. si plures, ff. de administratio. tutorum, & sic aperte dicit Bart. quod inter solventem, & alium fidejussorem, qui est solvendo, debeat communicari istud damnum, seu periculum pro parte illius, qui est inops, quod satis habere videtur equitatis, neque repugnat ista lex, cum utrumque remedium possit solvens habere, vel procedet, quod hic dicitur, quando fidejussores non erant obligati insolvidum: unus tamen solvit solidum, cui cessae fuerunt actiones contra alios: nam tunc periculum illius, qui non est solvendo, spectabit tantum ad solventem, ut in §. si plures Instit. eod. dicta ergo Bart. procedunt, quando erant insolvidum obligati.

(6) Por si mismo. Adde §. si quis Instit. de fidejusso, & L. qui fide, & L. ex mandato, ff. manda.

(7) Non en el fuyo. Sequitur ista lex opinionem gloss. in leg. Papinianus, ff. manda. quae fuit Azonis, licet gloss. non alleget, C. eodem in summa, column. penult. & adverte, quia Doctores communiter tenent contra illam glossam dicentes, quod in casu dubii fidejussor videtur soluisse pro sua obligatione, & sic etiam ex intervallo potest fieri cessio.

LEY XIII.

Como el que mandasse a uno, que entrasse fiador por otro tercero, le deue pecbar el daño que le viniere por aquella fiadura.

POr otro, que non estuviessse delante, entrando algun ome fiador, non lo faziendo por su mandado, mas por mandamiento de otro tercero; dezimos, que si tal fiador como este pagasse alguna cosa, por aquel a quien entrasse fiador, que non puede demandar lo que pago, a aquel a quien fio; mas aquel por cuyo mandado entro fiador. Pero si, quando desta manera fiziesse la fiadura, estuviessse delante aquel a quien fiaua, e non lo contradixiesse; o entrasse fiador en nome del, maguer non estuviessse delante, si se torna en pro de aquel por quien hizo la fiadura, entonces, en su escogencia (1) es de aquel que entro fiador, de demandar lo que pago, a aquel a quien fio, o al otro tercero, por cuyo mandado hizo la fiadura: e ellos son tenudos de lo pagar.

Partida V.

firmitate, vel maritanda muliere, vel si aliter sit favor publicus, juxta notata per Bart. in leg. sicutus, ff. de pecul. legat. & per gloss. in cap. 1. 83. dist. Bald. & Paul. de Caltr. in dic. leg. fin. idem Paul. in leg. quamvis, ff. solut. matr. Bald. novellus in tractat. de dote, fol. 21. column. 2. Socin. consil. 26. vol. 1. versic. ex bis qua in fado, col. pen. ubi tractat de expensis factis in defensione cujusdam castri, invito, & prohibente domino, & vide notabilem quaestionem, quam ponit Bald. in leg. si in aliquam in fine principii, ff. de offic. proconsul. si Rex fortificavit locum meum, ut habilis iude faceret guerram, & posuit ibi gentes suas, quod potuit etiam me invito, ut in leg. 1. C. de navib. non excusandi, lib. 11. & in leg. fin. §. fin. ff. de pig. actio. si postea finita guerra recuperi locum meum, an teneat ad sumptus? Et concludit, quod non, nisi tantquam unus de populo, vide ibi per eum.

LEY XIII.

Si mandato tertii pro alio absente fidejussi, tenetur mihi mandator & non debitor, ad ea quae solvi in debitoris utilitatem fidejussio convertitur: quia tunc & quando debitor erat praesens, nec contradixit, agam contra eum vel mandantem prout elegero. Hoc dicit.

(1) En su escogencia. Adde ad istam leg. L. qui fidei, & ibi gloss. primam, ff. mandati.

LEY XIII.

Non potest fidejussor reum complere, ut ante solutionem liberet eum a fidejussione, fallit in casibus in hac leg. expressis. Hoc dicit.

(1) Por cinco razones. Ortum habuit a leg. Lucius, ff. manda. & a leg. fidejussor pro venditore, & leg. fidejussor qui minor, ff. de fidejusso, & a leg. sic pro ea. C. manda. & cap. fin. de fidejusso, & adde, quod quando fidejussor mediante sua obligatione liberaret debitorem, potest statim agere contra eum, ut notat Bart. in leg. si in cui, ff. de solutio. & quid in fidejubeute sine mandato, an agat, aequarum solvat? Bald. in dict. leg. si pro ea, dicit, quod non, Alexan. tamen ibi in additio. dicit idem esse dicendum in fidejussore sine mandato, quod in negotiorum gestore, qui potest etiam agere, antequam solvat, juxta notata per gloss. in leg. 2. & in leg. si quis mandato, ff. de neg. gest. quod satis placet, sed quid si fidejussor vult peregrinari, vel ire in studium, an possit agere, ut liberetur? Specu. in tit. de judiciis, §. specialia. versic. quid si fidejussor, videtur velle, quod sic per leg. aus longe, ff. de procu. & per leg. licet in fin. ff. de arb. Albericus tamen tenet contrarium, ex quo

LEY XIII.

Por que razones se desata la fiadura, e puede el fiador salir della.

QJuez, para apremiar a aquellos que los metieron en la fiadura, que les saquen de la fiadura, falta que paguen alguna cosa del deudo por que entraron fiadores. Fueras ende por cinco razones. (1) La primera es, si el que entra fiador, fuere judgado (2) a pagar toda la dedda, o parte della. La segunda es, si ouiesse estado gran tiempo en la fiança. E este tiempo deue ser determinado segun alvedrio (3) del Judgador. La tercera (4) es, si quando el que entra fiador, entiende que se cumple el plazo a que deuia pagar, e por non caer en la pena, el, nin aquel a quien fiaua, a aquel a quien entro fiador, le quiere pagar, & el otro non gelo quiere rescibir por alguna razon, o por auentura non es en el logar, e entonces pone (5) aquello que deue, en fielddad, en alguna Eglefia, o Monasterio, o en mano de algund ome bue-

iste casus non reperitur expressus: & magis placet, & ibidem tenet Alberic. quod etiam si capitales inimicitiae succedant inter fidejussorem, & principalem debitorem, licet sint culpa debitoris, non possit agere, ut liberetur, licet contrarium tenuit Gulielm. vide ibi per Alber. cuius fundamentum est, quod iste casus non reperitur lege expressus. Joan. And. tamen in additio. ad specu. in dict. §. specialia. in additioe super verbo, si pro ea. post Odofr. & dominum suum tenet, quod possit agere, quando intervenit inimicitia capitalis culpa debitoris, & satis aequa videtur ista opinio.

(2) Fuere judgado. Quid si propter inopiam fidejussor sit incarcerationis, an statim possit agere, & ad quid agat? Vid. per Bald. in leg. fin. column. fin. C. de usur. rei judica. qui vult, quod possit agere propter inopiam carceris, & sic si ex instrumento quarentio fidejussor caperetur, statim agere posset, alias non, licet sit obligatus per publicum instrumentum, licet contrarium voluit Bart. in leg. fidejussor pro venditore, ff. eod. contra quem tenent ibi Ange. & Paul. de Caltr. per bonas rationes, quod mihi placet, & idem tenet Salyc. in dict. leg. si pro ea. column. 2. versic. sed dubitari potest, qui dicit, quod possit agere post peritiam executionem contra eum, vigore instrumenti quarentigii, & videtur aequum dictum, & idem tenet Rodericus Suarez in repeti. L. post rem, ff. de re ju. sub ver. visum est supra fol. 148. & ex isto verbo, judgado, &c. posito in ista lege, colligitur, quod non sufficeret, si esset lis contestata contra fidejussorem: si non esset condemnatus, cujus contrarium voluit Paul. de Caltr. in dicta leg. si pro ea. C. manda. per leg. si socius, ff. commu. dividundo, quae lex loquitur in socio communii, non in fidejussore, in quo est diversa ratio.

(3) Alvedrio. Approbatur opinio gloss. in leg. Lucius, ff. mandati, & in leg. si pro ea. C. eodem, & gloss. in dicto capitulo final. & reprobat opinio Gulielmi, qui dicebat de biennio, & aliorum qui dicebant de decennio, ut refert Alberic. in dic. leg. si pro ea. & hoc est tenendum: nam L. fori, quae dicit de anno, non est lex, nisi probetur ejus usus.

(4) La tercera. Vide L. qui mutuum, §. fidejussor, ff. mandati.

(5) Pone. Innuit ista lex, quod absque depositione, non possit isto casu agere contra debitorem. Bal. tamen in dicta leg. si pro ea. §. quaestioe. C. mand. vult, quod etiam sine solutione, vel tali dispositione posset isto casu agere, & nihil allegat, unde tenendum est, quod hic deciditur contra Bald.

Villadiego in Soliac. cap. 8. n. 119. Guo man & civo q. 3. per tot. ubi quam plurimum casuum enumerat. Sarrea Ver. 33.